

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на труда и социалната политика

Проект!

**ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**ДОКЛАД
ОТ
НАТАЛИЯ ЕФРЕМОВА – МИНИСТЪР НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА
ПОЛИТИКА**

ОТНОСНО: Проект на Постановление на Министерския съвет за изменение на Устройствения правилник на Държавната агенция за закрила на детето

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДА ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛИ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

На основание чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, внасям за разглеждане от Министерския съвет проект на Постановление за изменение на Устройствения правилник на Държавната агенция за закрила на детето.

С проекта на Постановление се предлага изменение на Устройствения правилник на Държавната агенция за закрила на детето, с оглед прецизиране на компетентността на агенцията по отношение на процеса на репатриране на деца български граждани или с български произход, както и на непридружени български деца и деца жертви на трафик, завръщащи се от чужбина.

С предложената промяна се предвижда дейностите, свързани с организацията, координацията и контрола върху цялостния процес на репатриране на деца от чужбина да се осъществяват от ясно определен орган, с цел защита по най-добър начин на интересите на децата.

В условията на засилена мобилност, миграционни процеси и нарастващи трансгранични рискове, допълнително усилен от пълноправното участие на Република България в Шенгенското пространство и движение на хора, все по-често възникват ситуации, при които български деца се намират извън страната без необходимата грижа и защита.

Отворените граници и възможността децата да пътуват свободно със своите родители или придружители създават значителни улеснения за семействата, но едновременно с това изискват и по-висока степен на институционална готовност за реакция в случаите, когато детето се окаже в риск извън територията на държавата. В тези случаи държавата е изправена пред отговорността да реагира своевременно, координирано и по начин, който поставя в центъра на всяко решение спазването на принципа на осигуряване на най-добрия интерес на детето.

Законът за закрила на детето установява, че при всички действия, засягащи дете, водещ е принципът на най-добрия интерес на детето. Държавата е длъжна да осигурява специална закрила на децата в риск, независимо от тяхното местонахождение. Репатрирането на деца от чужбина, спрямо които е налице риск, наложена мярка за закрила от чуждестранен компетентен орган или данни за експлоатация и трафик, по своята същност представлява именно такава форма на специална държавна закрила.

Репатрирането на деца от чужбина не представлява единствено административна или логистична дейност. То е израз на ангажимента на държавата към собствените ѝ граждани, към закрилата на детето като основна ценност и към гарантирането на сигурност, човешко достойнство и перспектива за развитие. Репатрирането на деца изисква и професионално съпровождане, оценка на риска, координация между институции и осигуряване на безопасност и подкрепа по време на целия процес. Зад всеки отделен случай стои конкретно дете със своята история и нужда от сигурност, а зад успешното репатриране стои ангажиментът на държавата да действа отговорно.

За последните пет години Държавната агенция за закрила на детето е съдействала за връщането на около двадесет деца в страната, предимно от страни-членки на Европейския съюз. През изминалата година са осъществени общо шест случая на репатриране на непълнолетни лица от чужбина, включително една непълнолетна майка с бебе, които илюстрират необходимостта от ясно регламентиран механизъм и координация. В преобладаващата част от случаите децата са били придружени от социален работник, а в един от случаите и от медицинско лице. Репатрирането е осъществявано от държави като Великобритания, Гърция, Полша и Косово, като са използвани различни форми на транспорт – самолетен и автомобилен. В част от случаите разходите за пътуване са документирани, а в други липсва пълна финансова информация, което допълнително подчертава нуждата от ясен и унифициран подход. Дейностите по организация и логистично обезпечаване на репатрирането на деца от чужбина до сега са били осъществявани с участието на международната неправителствена организация „A21“, поради липсата на ясно нормативно определен държавен орган с водеща отговорност за този процес. Неправителствената организация „A21“ работи основно в областта на борбата с трафика на хора, включително идентификация, защита, съпровождане и реинтеграция на жертви, с особен фокус върху деца и уязвими лица. С уведомително писмо до ДАЗД посочената организация информира, че от началото на 2026 г. същата закрива офиса си в Република България и преустановява финансирането и подпомагането на жертви на трафик на хора, което включва и репатрирането на такива. Това развитие показва уязвимостта на досегашния модел и необходимостта държавата да поеме водеща, ясно регламентирана и устойчива отговорност за репатрирането на деца от чужбина, така че защитата на децата да не зависи от наличието или отсъствието на външна подкрепа.

Към настоящия момент в българското законодателство липсва ясно определен орган, който да носи пълната отговорност за организацията, координацията и осъществяването на репатрирането на деца от чужбина. Съществуващата практика показва фрагментиране на отговорностите между различни институции. Министерството на правосъдието има строго определен мандат като централен орган по Хагската конвенция от 1980 г., Министерството на външните работи оказва консулско съдействие по закрилата на детето, а Агенцията за социално подпомагане се включва след завръщането на детето в страната. Тази разпокъсаност води до забавяне на действията и до риск за ефективна защита.

Липсата на ясно институционално лидерство при репатрирането на деца има и по-широко отражение. Тя засяга доверието в държавните институции, възприятието за способността на държавата да защитава най-уязвимите си граждани и нейния международен

авторитет като страна, която последователно прилага стандартите за правата на детето. Навременното и добре организирано връщане в държавата не само предотвратява допълнителни рискове за детето, но и създава условия за по-бърза последваща социална и психологическа подкрепа и реинтеграция.

Международните стандарти ясно утвърждават задължението на държавите да осигуряват закрила на децата и чрез международно сътрудничество. Конвенцията на ООН за правата на детето изисква държавите да предприемат всички необходими мерки за защита на децата в трансгранични ситуации, включително при незаконно отвеждане, задържане, трафик и експлоатация. Европейските политики и директиви в областта на борбата с трафика на хора и защитата на жертвите подчертават необходимостта от специализирана намеса и от ясно определени национални механизми за действие.

Практиката в редица държави членки на Европейския съюз потвърждава, че отговорността за координацията на репатрирането е възложена именно на национални органи по закрила на детето. Това позволява съчетаване на административните, правните и социалните аспекти на процеса и гарантира, че зад всяко решение стои индивидуална оценка на нуждите и най-добрия интерес на детето.

Всичко това показва, че е необходимо ясно нормативно решение, с което съществуващата нормативна празнота да бъде запълнена и да се създаде яснота относно водещия орган, отговорен за цялостния процес на репатриране – от установяването на детето в чужбина до неговото завръщане и включване в системата за закрила в Република България. Най-логично е цялостната отговорност за репатрирането на деца от чужбина да бъде възложена именно на Държавната агенция за закрила на детето, тъй като тя е специализиран орган в сферата на закрилата на детето, с експертиза и капацитет за работа в най-добрия интерес на децата.

Във връзка с посоченото се предлага изменение на чл. 17, т. 10 от Устройствения правилник на Държавната агенция за закрила на детето. С предлаганата промяна се цели прецизиране на компетентността на държавната агенция по отношение на процеса на репатриране на деца български граждани или с български произход, както и на непридружени български деца и деца жертви на трафик, завръщащи се от чужбина. Предложението не представлява формална административна промяна, а целенасочено държавно решение с дългосрочно значение. Въвеждането на такава промяна в Устройствения правилник на агенцията ще гарантира, че при всяка необходимост от връщане на дете от чужбина, организацията, координацията и контрола върху цялостния процес на репатриране ще се осъществява от конкретно определен орган. Чрез нормативното утвърждаване на ролята на ДАЗД като водещ орган при репатрирането на деца от чужбина, Република България ясно заявява, че нито едно дете няма да остане без закрила, независимо от това къде се намира то. Това е израз на последователна социална политика, институционална отговорност и дълбоко човешко отношение към най-уязвимите членове на обществото ни.

Очакваните резултати от приемането на предлаганата промяна са свързани с по-голяма яснота в институционалната отговорност, с по-бързи реакции в кризисни ситуации и с по-висока степен на защита на децата. Репатрираните деца ще могат да разчитат на навременна психологическа и социална подкрепа, а институциите ще имат правна сигурност при действията си. Това ще гарантира, че в центъра на всяко решение стои най-добрият интерес на детето.

Дейностите по осъществяване на репатрирането на деца от чужбина ще бъдат финансово осигурени със средства от държавния бюджет на основание чл. 44 от Закона за закрила на детето. По аргумент от чл. 44 от Закона за закрила на детето, финансирането на дейностите по закрила на детето се осъществява от държавния бюджет, общинските бюджети, национални и международни програми и споразумения, дарения и други източници. Организирането и финансирането на връщане на деца от чужбина представлява форма на закрила и следователно попада в хипотезата на нормата по чл. 44 от Закона за закрила на детето, което осигурява законова основа за финансовото обезпечаване на дейностите по репатриране. С оглед на това, финансовото обезпечение ще бъде осигурено чрез бюджета на Държавната агенция за закрила на детето, която е второстепенен разпоредител с бюджет по бюджета на Министерството на труда и социалната политика.

Необходимите финансови средства за изпълнението на проекта на акт ще бъдат разчетени в рамките на бюджета на Министерството на труда и социалната политика за 2026 г. при разработването на проекта на Закон за държавния бюджет на Република България за 2026 г. и актуализираната бюджетна прогноза за периода 2027-2028 г.

Финансовите средства са индикативни, в размер на 15 000 евро годишно за репатрирането на 10 деца, като от началото на 2026 г. до момента от чужбина са върнати 4 деца. Необходимите финансови средства са основно за закупуване на самолетни билети за децата, за проучване, изготвяне и превод на документация, и при неотложност за командироване на служител на ДАЗД в рамките на Наредбата за командировките в чужбина. Средствата за изпълнението на проекта на акт се предвиждат в рамките на администрираните разходи на ДАЗД за съответната година.

Предложеният проект на Постановление не води до въздействие върху държавния бюджет, поради което към него е приложена финансова обосновка, изготвена съгласно Приложение № 2.2 към чл. 35, ал. 1, т. 4, буква „б“ от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

С проекта на Постановление не се въвеждат норми на европейското право, поради което не е приложена справка за съответствието му с него.

Съгласно разпоредбата на чл. 26, ал. 3 и 4 от Закона за нормативните актове проектът на Постановление, доклада и частичната предварителна оценка на въздействието са публикувани на интернет страницата на Министерството на труда и социалната политика и на Портала за обществени консултации на Министерския съвет за срок от 30 дни.

Материалите са съгласувани по реда на чл. 32-34 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, като получените становища са отразени в приложената справка.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДА ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛИ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

С оглед на гореизложеното и на основание чл. 8, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, предлагам Министерският съвет да разгледа и приеме приложения проект на Постановление на Министерския съвет за изменение на Устройствения правилник на Държавната агенция за закрила на детето.

X

НАТАЛИЯ ЕФРЕМОВА
Министър на труда и социалната политика